

**Hallintovaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksestä
laiksi Posti- ja telelaitoksesta annetun lain 9 §:n kumoamisesta**

Eduskunta on 17 päivänä marraskuuta 1992 lähettänyt hallintovaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 269.

Perustuslakivaliokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti antanut valiokunnalle lausuntonsa. Lausunto (PeVL 30) on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina liikenneministeri Ole Norrback, kansliapäällikkö Juhani Korpela ja hallitusneuvos Samuli Haapasalo liikenneministeriöstä, hallitussihteeri Erik Strömberg valtiovarainministeriöstä, pääjohtaja Pekka Vennamo ja varatoimitusjohtaja Pekka Luukkainen Posti- ja telelaitoksesta, yksikönjohtaja Olavi Räikkä valtiokonttorista, puheenjohtaja Paula Höök Postivirkamiesliitosta, tutkussihteeri Matti Nissinen Postiliitosta ja tiedotussihteeri Ritva Särkisilta Teleliitosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että Posti- ja telelaitoksesta annetusta laista kumotaan Posti- ja telelaitoksen vakinaisten virkamiesten asemaa viran lakkauttamistilanteessa koskevat erityiset säännökset, jolloin kyseisten virkamiesten asema määräytyy yleisen virkamieslainsäädännön mukaisesti.

Posti- ja telelaitoksen virkasuhteiselle henkilöstölle säädettiin liikelaitosuudistuksen yhteydessä vuoden 1990 alusta erityisasema viran lakkauttamistilanteessa. Se on parempi kuin muilla valtion virkamiehillä. Tällaiselle erityis-suojalle ei ole enää, ottaen samalla huomioon alan kansainvälisen kehityksen ja uuden tekno-

logian, kilpailun lisääntyessä riittäviä perusteita. Etuuksien uudelleenjärjestäminen parantaa mahdollisuuksia muun muassa henkilöstön uudelleensijoittamiseen ja -kouluttamiseen helpottaen tällä tavalla henkilöstön sopeuttamista uuteen tilanteeseen. Samalla voidaan osaltaan vähentää paineita henkilöstön irtisanomisiin ja pitkäaikaisiin lomautuksiin. Ellei lakiehdotusta hyväksyttäisi, kohdistuisivat kielteiset henkilöstövaikutukset mitä todennäköisimmin voimakaina työsuhteeseen henkilöstöön.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että myös vastaisuudessa posti- ja teletoiminnan peruspalvelut ovat koko maassa yleisesti saatavilla tasapuolisin ehdoin. Sanottu merkitsee sitä, että kilpailun vapauttaminen ei saa vaarantaa posti- ja teletoiminnan palveluja myöskään haja-asutusalueilla.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta toteaa, että lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1993 alusta.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä sellaisenaan.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1992

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Väistö, varapuheenjohtaja Varpasuo, jäsenet Enestam, Järvilahti, Laakkonen, Markkula, Metsämäki,

Näsi, Pulliainen, Saario, Ukkola, Urpilainen, Vehkaoja ja Vähänäkki sekä varajäsenet Perho-Santala ja Polvi.

Vastalause

Hallitus esittää Posti- ja telelaitoksesta annetun lain 9 §:n kumoamista, mikä merkitsisi laitoksen vanhoille virkamiehille lailla taattujen erorahoihin ja toistuvaiskorvauksiin liittyvien etuuksien huonontamista.

Hallituksen ehdottama menettely on mitä suurimmassa määrin periaatteellinen kysymys. Säädettyä edellä mainittua lakia (HE 3/1989 vp) tiedettiin, mitä voi tapahtua ja miten tähän mahdollisuuteen tulee varautua. Asia sanottiin hallituksen esityksen perusteluissa seuraavasti:

”Toiminta markkinoilla kilpailutilanteessa saattaa näissä liikelaitoksissa johtaa joissakin tapauksissa valtion virastoja ja muita laitoksia huomattavasti helpommin virkajärjestelyihin. Tästä erityisestä syystä pidetään tarpeellisena, että yleislain mukaisissa liikelaitoksissa vakinaiset virkamiehet saavat turvan lakkauttamisen varalta.”

Asiantuntijoita kuultaessa kävi kiistattomasti ilmi, että näin meneteltiin, jotta virkamiehet saatiin uudistuksen taakse. Kun tätä käytännössä siis sopimukseen perustuvaa käytäntöä ollaan nopeutetulla aikataululla romuttamassa, on ky-

symys sopimuksen rikkomisesta. Henkilöstöjärjestöt ovatkin kirjallisesti ilmoittaneet vastustavansa nopeutettua aikataulua.

Merkittävää on, ettei Posti- ja telelaitoksen yhtiöittämiseen tähtäävän prosessin nopeuttamiselle ole pystytty esittämään mitään kansainväliseen kilpailutilanteeseen perustuvia rationaalisia perusteita. Kysymys on hätävarjelun liioittelusta. Tällä toimenpiteellä hallitus on lisäämässä työttömyyttä 1 300—3 000 henkilöllä.

Seuraavassa vaiheessa yritettäneen romuttaa toinen olennainen asia, joka oli esillä liikelaitostamisen yhteydessä, nimittäin Posti- ja telelaitoksen tarjoamien peruspalvelujen turvaaminen haja-asutusalueilla. Nyt jo puhutaan ja kirjoitetaan ao. virkamiesten taholla maksujen kustannusvastaavuudesta, mikä voi vain merkitä maksujen kohoamista haja-asutusalueilla, samalla kun ne jopa alenevat pääkaupunkiseudulla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1992

Erkki Pulliainen
Kari Urpilainen

Matti Vähänäkki
Iivo Polvi

Marjatta Vehkaoja
Lauri Metsämäki

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä
2 päivänä joulukuuta 1992
Lausunto n:o 30

Hallintovaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 17 päivänä marraskuuta 1992 hallituksen esityksen n:o 269 laiksi Posti- ja telelaitoksesta annetun lain 9 §:n kumoamisesta hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa hallintovaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Samuli Haapasalo liikenneministeriöstä, nuorempi hallitussihteeri Erik Strömberg valtiovarainministeriöstä, varatoimitusjohtaja Pekka Luukkainen Posti- ja telelaitoksesta, tutkimussihteeri Matti Nissinen Postiliitosta, professori Mikael Hidén, professori Ilkka Saraviita ja professori Kaarlo Tuori. Valiokunta on saanut professori Antero Jyrängiltä kirjallisen lausunnon, joka on liitetty valiokunnan asiakirjoihin.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan, että Posti- ja telelaitoksesta annetusta laista kumotaan laitoksen vakinaisten virkamiesten asemaa viran lakkauttamistilanteessa koskevat erityiset säännökset. Näin näiden virkamiesten asema tulisi määräytymään yleisen virkamieslainsäädännön mukaisesti.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1993 alusta.

Esityksen säätämisjärjestysperustelujen mukaan lakiehdotus ei edellytä perustuslainsäätämisyjärjestystä. Perustelujen mukaan lienee kuitenkin perusteltua hankkia asiasta perustuslakivaliokunnan lausunto.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Zyskowitz, jäsenet Jääteenmäki, Kaarilahti, Koskinen, Lai-

Valiokunnan kannanotot

Eroraha ja toistuva korvaus tulivat yleisiksi elementeiksi valtion virkamieslainsäädäntöön lakkautuspalkkainstituutiota osittain korvaavina järjestelyinä. Valiokunta piti lausunnossa n:o 13/1985 vp erorahaa ja toistuvaa korvausta koskevien säännösten sijoittamista valtion virkamieslakiin yhtenä sellaisena seikkana, joka osaltaan johti siihen, ettei virkamiesten lakkautuspalkkaoikeuden perusteena olevien lakien kumoaminen vaatinut tuolloin vaikeutettua säätämisyjärjestystä. Valiokunnan tuolloisen kannanoton valossa on selvää, ettei nyt ehdotetulla lainsäädäntötoimella ole valtiosääntöoikeudellista merkitystä lakkautuspalkkakysymyksen kannalta, koska ehdotus vain siirtää Posti- ja telelaitoksen kyseiset virkamiehet samaan asemaan tässä suhteessa kuin virkamiehet yleensäkin.

Ehdotettu lainsäädäntötoimi saattaisi olla valtiosääntöoikeudelliselta kannalta huomion arvinen, jos eroraha tai toistuva korvaus olisi rinnastettavissa eläkkeeseen. Mainitut etuudet ovat kuitenkin eläkkeisiin liittyvään ns. ansaintaperiaatteeseen verrattuna kovin erilaisia. Valiokunnan mielestä ei ole perusteita rinnastaa näitä rahasuorituksia eläkkeisiin eikä siten ole tarvetta arvioida tältä kannalta lakiehdotuksen käsittelyjärjestystä.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

ne, J. Leppänen, Moilanen, Varpasuo, Vistbacka, Vähänäkki ja Väistö sekä varajäsen Hele.

